

Rechterpagina middenboven | Annemiek en Chris voegden met deze deurkalf hun eigen signatuur toe aan de historie van het pand. Het bovenlicht is gereconstrueerd op basis van een oude foto.

Rechtsboven | Als dakramen kozen Chris en Annemiek voor de Cast PMR ramen van Lei-Import. Deze passen uitstekend bij de sfeer van de oude boerderij.

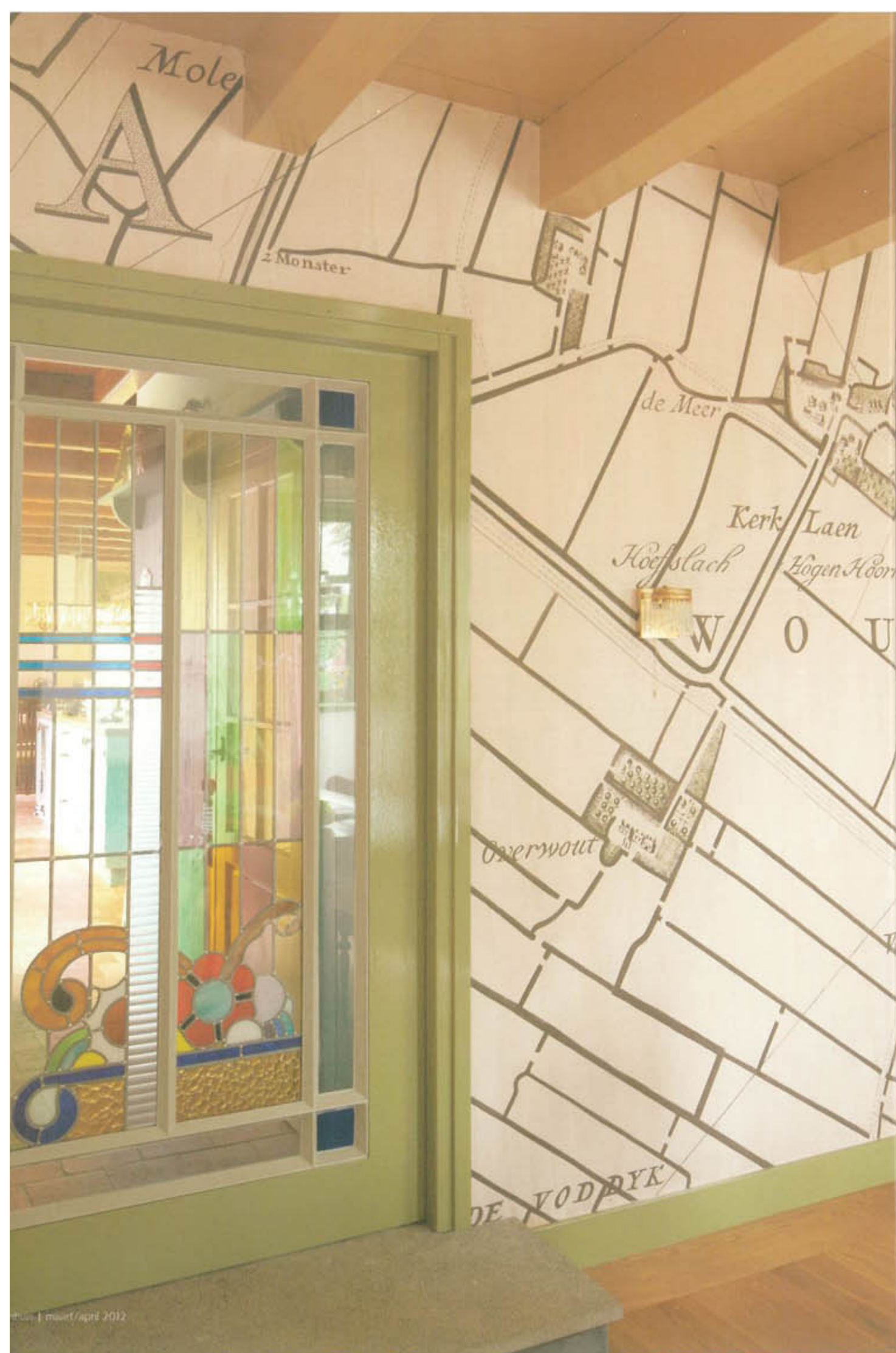
Ingrijpende restauratie redt boerderij

DE HOFWONING KAN ER WEER EEN EEUW TEGEN

BIJNA DRIEËNEENHALF JAAR DUURDE DE RESTAURATIE VAN DE EEUWENOUDE BOERDERIJ 'DE HOFWONING' IN 'T WOUT, EEN BUURTSCHAP IN MIDDEN-DEFLAND. EEN ENORME KLUS VOOR BEWONERS ANNEMIEK EN CHRIS KOPPERT, DIE DAN OOK DE HULP INRIEPEN VAN ARCHITECTENBUREAU RESTAURO.

Tekst | Didier van Der ... Fotografie | Otto Kalkhoven

Sinds een aantal maanden bewonen Annemiek en Chris met hun dochters Carmen en Babette het rijksmonument uit circa 1580. Aan de grote eikenhouten tafel in de lichte leefkeuken blikken ze samen met architect Peter van Velzen en projectleider Margreet de Keijzer van architectenbureau Restauro terug op een jarenlange en zeer intensieve samenwerking. Annemiek en Chris zijn apetrots. Niet alleen op het resultaat: de boerderij is van alle moderne gemakken voorzien zonder dat het historische karakter geweld is aangedaan. Maar zeker ook op alle medewerkers die er bij betrokken waren. 'Ik heb mensen echt zien groeien in dit project', vertelt Annemiek enthousiast.

Aantrekkling

'Dit wordt nooit wat!' was de stellige indruk van Annemiek en Chris nadat ze de woning in 2007 voor het eerst bezichtigden. De technische staat was ronduit belabberd. Buitenmuren waren gescheurd en stonden zelfs bol. En ook de kapconstructie deugde niet. Toch bleef het pand door hun hoofd spoken. Was het de idyllische plek, het dorpje aan een doodlopende weg met slechts veertien huizen en een kerkje, en in de verte de skyline van Delft? Of hield de historie van het pand hen in haar greep? Wat de reden ook was, in december 2007 was de koop een feit. Maar niet nadat Annemiek en Chris de architect en een aannemer een inschatting hadden laten maken van wat hen te wachten stond. Een inschatting die, zoals vaak bij monumenten, niet echt bleek te kloppen... Ook bezochten zij, ter voorbereiding, monumentale boerderijen in de buurt die een soortgelijk restauratietraject hadden ondergaan.

*Het project was een
paradijs voor archeologen
en bouwhistorici*

Links | Een kaartfragment van Nicolaes Krukius uit 1712 is geprojecteerd op een wand. De Hofwoning staat hier al op aangegeven. De oudst bekende kaart waarop de boerderij is vermeld stamt uit 1535.

'Over iedere vierkante centimeter neem je een beslissing'

Levensgevaarlijk

'De scheuren in de muren werden veroorzaakt door het uitzetten van roestend ijzer', legt Peter uit. 'De vloer boven de melkkelder bestond uit ijzeren balken met daartussen gemetselde tongewelven. Door het roesten van de balken werden de buitenmuren naar buiten gedrukt, op sommige plekken wel tot zeven centimeter. De draagbalken waren bij de oplegging bijna geheel doorgeroest, een levensgevaarlijke situatie. We hebben de buitenmuren in een soort korset geplaatst, een stut- en steunconstructie om de muren te stabiliseren. Vervolgens zijn de muren met behulp van spanstaven langzaam teruggetrokken.'

Het enorme dak kreeg een isolatiepakket met een rietdekking als toplaag. Door deze 'stijve' dakconstructie hoefden aangetaste balken nauwelijks vervangen of versterkt te worden. Een flinke tegenvaller was de fundering: de binnenmuren rustten rechtstreeks op de klei, geen stabiele situatie dus. Als oplossing plaatste de aannemer onder de muren metalen 'stoeltjes' die in de nieuwe boerderijvloer van gewapend beton werden 'vastgezet'. Het hele pand rust nu in feite op één grote betonnen plaat.

Paradijs voor historici

'Bij zo'n restauratie moet je over iedere vierkante centimeter een beslissing nemen', vertelt Chris. 'Restauro stelde een bestek op met een behoorlijke post 'onvoorzien': achter elk wandje en onder elke opgepakte steen kwam wel een verrassing tevoorschijn. Het bestek diende dan ook vooral als praatstuk.' Annemiek: 'Margreet

visualiseerde het pand in een 3D-model. Dit heeft ons enorm geholpen bij het maken van keuzes. Iedere week hielden we een werkbespreking en om de drie weken een bouwvergadering. Wijzigingen werden in het model verwerkt, waarna de aangepaste 3D-tekening direct naar de aannemer kon.'

Het project was een paradijs voor archeologen en bouwhistorici. Stapje voor stapje werd de historie van het huis ontrafeld. Zo kwam achter een kastenwand in de woonkamer een prachtige schouwpartij tevoorschijn. Uit een oude foto, gekregen van oud-bewoners, bleek dat de wand ooit betegeld was met Delftsblauwe tegeltjes. Een goede reden om verwoed oude tegels te gaan verzamelen en de wand in ere te herstellen. In de schouw zat ook een verborgen luikje dat leidde naar een kleine ruimte. Deze fungeerde tijdens de Tweede Wereldoorlog als schuilplaats voor onderduikers.

Zoals de boer het zou doen

'Het uitvoerende aannemersbedrijf Verbij, van oudsher molenbouwer, werkt nog op de ambachtelijke wijze en met de juiste materialen en combineert dat met moderne technieken', vertelt Margreet. 'De rode draad tijdens de bouw was: het moet goed, maar het moet er uitzien zoals de boer het vroeger ook zou hebben gedaan. Zo werden buitenmuren aan de binnenzijde afgewerkt met een speciaal noppenfolie als isolatie en daaroverheen een dikke stuc laag met kalkuitstraling. Hiervoor leende de stukadoor het bezempje van zijn dochtertje waarmee hij alle wanden nastreek. Het effect was super!' Ook werden materialen net als vroeger zoveel mogelijk hergebruikt.

